

MUISTIO DOSENTTIKYSYMYKSESTÄ 25.3.2022

Tausta

- Yliopistolain (558/2009) 89 §:n mukaan yliopisto voi hakemuksesta myöntää dosentin arvon henkilölle, jolla on perusteelliset tiedot omalta alaltaan, julkaisuilla tai muulla tavoin osoitettu kyky itsenäiseen tutkimustyöhön tai taiteelliseen työhön ja hyvä opetustaito.
- Tyypillisesti dosentiksi nimittäminen on edellyttänyt tieteellistä tai taiteellista tutkintoa, joka vastaa laajuudeltaan kahta väitöskirjaa sekä hyvää opetustaitoa.
- Dosentuuri ei luo työsuhdetta yliopistoon. Poikkeuksen tähän tekee maanpuolustuskorkeakoulu, jossa dosentti on tehtävänimike.
- Vaade mahdollisuudesta peruuttaa dosentin arvonimi liittyy voimakkaasti dosentti Johan Bäckmanin tapaukseen. Bäckman on tunnettu Venäjän valtion disinformaation levittäjä ja hänet on tuomittu toimittajan vainoamisesta.
- Yliopistolain muuttamista on ehdottanut Itä-Suomen yliopiston rehtori Tapio Määttä v. 2018. Twitterissä julkaistussa alustavassa ehdotuksessa dosentin arvon peruuttaminen olisi mahdollista mm. johtuen dosentin saamasta vankeusrangaistuksesta.
- Julkisuudessa olevien tietojen perusteella Helsingin yliopisto ei ole ehdottanut yliopistolain muuttamista dosentin arvonimen peruuttamisen mahdollistamiseksi. HY selvitti dosenttuurin peruuttamisen mahdollisuuksia vuonna 2012 liittyen Johan Bäckmaniin.
- Tiedeministeri Antti Kurvinen 8.3.2022: "Yliopistolaissa on tietynlainen puute siten, että ei ole säännöstä, jonka nojalla dosentin arvo voitaisiin peruuttaa, jos dosentti toimii tavalla, joka on yleisesti tutkimusetiikan tai tieteen koskemattomuuden tai dosenttuurin myöntäneen yliopiston arvon tai maineen kannalta vahingollista tai haitallista." (<https://yle.fi/uutiset/3-12349428>)

Tieteentekijöiden kanta

- Dosenttuuri on arvonimi, jonka myöntämisen edellytyksenä ovat tieteelliset tai taiteelliset meriitit. Näitä meriittejä ei voi pyyhkiä pois dosentin tieteeseen liittymättömän toiminnan perusteella.
- Erityisen huono peruste dosentin arvonimen menettämiseksi on maineen suojeleminen. Tällainen peruste voisi johtaa tilanteeseen, jossa yliopiston toimintaa julkisesti kritisoi dosentti menettäisi arvonimensä "mainehaitan" vuoksi. Akateemiseen elämään kuuluu kriittisyys. Tutkimuksen vapaus ja sananvapaus on suojattu perustuslaissa.
- Yliopistolakia ei pidä avata reaktionä yksittäistapaukseen vaan lain mahdollisen muuttamisen pitää perustua perusteelliseen analyysiin ja arvioon lainmuutostarpeesta.
- Dosenttikysymystä ei voi rinnastaa presidentin myöntämiin arvonimiin, koska dosentin arvo perustuu tiettyihin meriitteihin toisin kuin presidentin myöntämät arvonimet. Lisäksi on huomioitava yliopistojen autonomia.
- Jos dosenttuurin arvonimen peruuttaminen yliopistolaissa mahdollistetaan, Tieteentekijöiden näkemyksen mukaan sen voi tehdä vain näillä ehdoilla:
 - o Peruuttamisen perusteena voi olla ainoastaan tieteelliseen toimintaan liittyvät syyt, kuten plagiointi tai muu tutkimuseettikan rikkomiseen liittyvä syy.
 - o Yliopiston maine, dosentin nuhteettomuus tai esimerkiksi vankeustuomio eivät voi olla perusteita arvonimen peruuttamiselle, sillä ne eivät liity tieteellisiin meriitteihin, joiden pohjalta arvonimi on myönnetty.
 - o Peruuttamisesta voi päättää ainoastaan edustuksellinen yliopistoyhteisön jäsenistä koostuva toimielin tai esimerkiksi Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK).

Lisätietoja:

puheenjohtaja, professori Maija S. Peltola p. 0400 645497

erityisasiantuntija Maija Mattila p. 0207 589 618